

Силабус
навчальної дисципліни
Лексикологія англійської мови
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Богдана САЛЮК
Кафедра	іноземних мов і методики викладання
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/salyuk-bogdana-anatoliyivna/
Е-mail викладача	ba_saliuk@bdpu.org.ua
Графік консультацій	вівторок, 14.35-15.55

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	16 год.	14 год.	60 год.	екзамен
	заочна (дистанційна)	4 год.	4 год.	82 год.	

Семестр: осінній

Мова навчання: англійська

Ключові слова: lexicology, vocabulary, etymology, morpheme, word formation, semantics, polysemy, language variants, lexicography.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти систематизованих знань про словниковий склад англійської мови як системи, розвиток професійних компетентностей аналізу лексичних явищ і процесів, необхідних для ефективної педагогічної діяльності в галузі англійської філології та методики викладання іноземних мов.

Предметом навчальної дисципліни є словниковий склад англійської мови в його структурно-семантичній організації, етимологічній стратифікації, функціонально-стилістичній диференціації та варіативності; закономірності розвитку та функціонування лексичної системи англійської мови; методи лексикологічного аналізу та лексикографічної практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- теоретичні основи лексикології як розділу мовознавства та її зв'язки з іншими лінгвістичними дисциплінами
- етимологічну стратифікацію англійської лексики та історичні джерела поповнення словникового складу
- морфологічну структуру англійських слів та типи морфем
- основні способи словотворення в англійській мові та їх продуктивність
- семантичну структуру слова, типи лексичних значень та полісемію
- системні відношення в лексиці: синонімію, антонімію, омонімію
- основи фразеології та класифікацію фразеологічних одиниць
- стилістичну диференціацію словникового складу англійської мови

- основні варіанти англійської мови та їх лексичні особливості
- типи словників та принципи лексикографічної роботи
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:
- аналізувати лексичні одиниці з точки зору їх походження, структури та семантики
- визначати морфемний склад слів та класифікувати їх за структурними типами
- розрізняти способи словотворення та визначати продуктивність словотвірних моделей
- аналізувати семантичну структуру полісемантичних слів
- встановлювати системні відношення між лексичними одиницями
- розпізнавати та класифікувати фразеологічні одиниці
- визначати стилістичну належність лексичних одиниць
- розрізняти варіанти англійської мови за лексичними ознаками
- ефективно користуватися різними типами словників та лексикографічних ресурсів
- пояснювати лексичний та словотвірний матеріал у професійній діяльності
- застосовувати лексикологічні знання в процесі викладання англійської мови
- використовувати лексикологічну термінологію в усній та письмовій професійній комунікації

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми.

ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 09. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 14. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

СК 02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК 13. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

СК 14. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії мов, теорії та історії літератури в практиці навчання іноземної мови і літератури.

СК 15. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення для проведення занять.

ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 20. Знати сучасні філологічні й дидактичні засади навчання іноземних мов і вивчення зарубіжної літератури.

ПРН 21. Знати навчальні програми з іноземної мови і зарубіжної літератури для закладів загальної середньої освіти.

ПРН 22. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) в освітньому процесі

Зміст курсу:

Topic 1. Lexicology as a Branch of Linguistics: Definition of lexicology and its subject matter; main tasks and aims of lexicology; place of lexicology among linguistic disciplines; general and special lexicology; synchronic and diachronic approaches; contrastive and comparative lexicology; connections with phonetics, morphology, syntax, and stylistics; interdisciplinary links with psychology, sociology, and cultural studies.

Topic 2. Etymological Stratification of English Vocabulary: Criteria for determining word origin; native and borrowed elements in English vocabulary; Anglo-Saxon heritage as the core vocabulary; Celtic influence on English; Latin borrowings (early Christian period, Renaissance, modern scientific terms); Greek element in terminology; Scandinavian influence on basic vocabulary; Norman-French borrowings and their social significance; modern international vocabulary; etymological doublets; translation loans and semantic borrowings.

Topic 3. Morphological Structure of Words: Definition of morpheme as the smallest meaningful unit; Leonard Bloomfield's contribution to morphemic analysis; types of morphemes (root, stem, affixes); free and bound morphemes; prefixes, suffixes and their functions; structural analysis of words; classification by morphemic structure: simple words, derived words, compound words, compound-derived words; productivity of different structural patterns.

Topic 4. Word Formation Processes in English: Major word-formation processes in Modern English; productivity levels of different methods; affixation as the main productive process; prefixation and suffixation patterns; conversion (zero derivation) and Henry Sweet's theory; noun-to-verb and verb-to-noun conversion; word composition and types of compounds; modern abbreviation processes; acronyms in contemporary English; clipping and its types; occasional word-formation: blending, back-formation; onomatopoeia in English vocabulary.

Topic 5. Semasiology and Semantic Structure of Words: Definition of lexical meaning; denotative and connotative aspects of meaning; semantic structure of words; referential approach to meaning; Ogden-Richards semantic triangle; polysemy as a characteristic feature of developed languages; types of semantic relations between meanings; historical development of word meanings; semantic changes (extension, narrowing, amelioration, deterioration); role of context in meaning determination; linguistic and extralinguistic context.

Topic 6. Systemic Relations in Vocabulary: Vocabulary as a system of interrelated elements; synonymy and types of synonyms (complete, partial, stylistic); sources of synonymic relations; homonymy and its types (lexical, grammatical, phonetic); criteria for distinguishing polysemy from homonymy; antonymy and semantic opposition; types of antonyms (gradable, complementary, relational); lexical fields and semantic groups; paradigmatic relations in vocabulary.

Topic 7. Phraseology: Definition of phraseological units; difference between free word combinations and set expressions; main characteristics of phraseological units (stability, idiomaticity, reproducibility); Charles Bally's contribution to phraseology; classification of phraseological units by semantic cohesion; structural types of phraseological units; sources of English phraseology; phraseological processes (development of new meanings, variation); John Sinclair's corpus approach to phraseology.

Topic 8. Stylistic Differentiation of Vocabulary: Functional styles and vocabulary stratification; neutral, formal, and informal vocabulary layers; literary and colloquial vocabulary; specialized terminology and its characteristics; professional jargons and their functions; slang and its social significance; Eric Partridge's studies of slang; regional and social variation in vocabulary; temporal stratification: archaisms, obsolete words, neologisms; processes of vocabulary renewal.

Topic 9. Variants of the English Language: English as a global language; David Crystal's concept of World Englishes; Braj Kachru's three-circle model; standard varieties of English; British English as the historical standard; American English development and H.L. Mencken's contribution; main lexical differences between British and American English; other major varieties (Canadian, Australian, South African English); postcolonial Englishes; pidgin and creole varieties; global spread of English vocabulary.

Topic 10. English Lexicography: History and development of English dictionaries; major landmarks in English lexicography; Samuel Johnson's Dictionary (1755) and its significance; Oxford English Dictionary project and James Murray's role; Noah Webster and American lexicographic tradition; types of dictionaries (general, specialized, learner's); dictionary structure and entry organization; modern electronic dictionaries and online resources; corpus-based lexicography; future trends in dictionary making.

Політика курсу: від студента очікується активна участь у практичних заняттях, зокрема в обговоренні дискусійних питань, креативний підхід у виконанні завдань, реалізація самостійної роботи,

робота в міні-групах, парах та індивідуально.

Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності згідно з Положенням про академічну доброчесність у БДПУ. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка, Zoom, Moodle, навчальні та аутентичні відео та аудіо матеріали.

Система оцінювання та вимоги: Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання знань здобувачів у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За весь курс здобувач отримує максимум 100 балів (підсумкова оцінка). До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	40	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень)

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = E (задовільно)

4 = D (задовільно+)

5 = C (добре)

6 = B (добре+)

7 = A (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 40$$

Де:

$N_{\text{практ}}$ = остаточні бали за практичні заняття (максимум 40)

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях (105 балів)

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно таблиці розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 20$$

Де:

N_{сам} = остаточні бали за самостійну роботу (максимум 20)

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (105 балів)

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці розподілу

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	F – FX	E – D	C – B	A
Екзамен:				
Теоретичні питання (2)	5	10	15	20
Практичне завдання	5	10	15	20
Максимальна кількість набраних балів	10	20	30	40

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (20+40+40=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Рекомендована література

Основна

1. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2003. 128 с.
2. Козуб Л.С. Modern English Lexicology: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Видво ТНПУ, 2008. 132 с
3. Лексикологія англійської мови: навчально-методичний посібник / уклад. І. О. Білецька. Умань: Візаві, 2018. 162 с.
4. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с. URL: <https://shorturl.at/OJHIR>
5. English Lexicology: tutorial / O. L. Ilienکو, I. A. Kamienieva, Ye. S. Moshtagh; O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Kharkiv: Publishing House I. Ivanchenko, 2020. 218 p.

Додаткова

1. Салюк Б. Інтертексти дитячої літератури у метал-поезії гурту Nightwish. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Філологічні науки. 2024. № 20. С.35-42
2. Салюк Б., Школа І. Цифровий сторітеллінг у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 2. Бердянськ : БДПУ, 2022. С. 375–384.

3. Школа І., Салюк Б., Шевченко М. 4 Elements in the ESL/EFL Classroom: a Teacher's Handbook of Activities. 4 елементи на уроці англійської мови: посібник активностей для вчителя. Житомир: Видавець ПП "Свро-Волинь", 2024. 106 с.
4. Школа І., Салюк Б. Іронія як елемент британської лінгвокультури: аналіз комунікативних практик на платформі Reddit. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. № 41.
5. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of The English Language. 3d ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 573 p.
6. Crystal D. Words, Words, Words. Oxford: Oxford University Press, 2007. 224 p.
7. Jackson H. Lexicography: An Introduction. London, New York: Routledge, 2002. 141 p.
8. Jackson H., Ze Amyela E. Words, Meaning and Vocabulary: an Introduction to Modern English Lexicology. 3d ed. London, New York: Bloomsbury Academic, 2022.
9. Jackson H.. Words and Their Meaning. London, New York: Routledge, 2013. 279 p.
10. McCartney M., O'Dell F. English Idioms in Use: Advanced. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 178 p.
11. McCartney M., O'Dell F. English Collocations in Use: Advanced. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 158 p.
12. Plag I. Word-Formation in English. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 264 p.
13. Schneider E. W. Postcolonial English. Varieties around the World. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 385 p.
14. Semantics: A Reader / ed. S. Davis and B.S. Gillon. Oxford: Oxford University Press, 2004. 936 p.
15. Stubbs M. Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics. Oxford: Blackwell Publishing, 2001. 288 p.

Інформаційні ресурси

- <https://dictionary.cambridge.org>
- <https://learningenglish.voanews.com>
- <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/>
- <https://www.merriam-webster.com/>
- <https://learnenglish.britishcouncil.org>
- <https://www.etymonline.com/>
- <https://dictionary.reverso.net/>